

EDITIE 7

Merkbare en telbare opbrengsten van community building volgens de ABCD-principes

Merkbare en telbare opbrengsten van community building volgens de ABCD-principes

Inleiding Bijdragen aan gemeenschaps- ontwikkeling

Het proces van community building in Hilversum Zuidwest levert merkbare en telbare resultaten op. Zo hebben we een aantal patronen ontdekt. Opbrengsten die je mag verwachten als community builders gaan werken vanuit de vijf ABCD-principes. We hebben inzicht in het aantal onderlinge contacten en verbindingen dat is ontstaan, de ervaren collectieve kracht en de wijze waarop mensen naar hun buurtleven kijken. Ons onderzoek hoeft niet te bewijzen dat gemeenschappen in zichzelf grote waarde vertegenwoordigen. Een groeiende stapel (nationale en internationale) onderzoeken, vanuit verschillende wetenschapsdisciplines, laat dat afdoende zien. In ons onderzoek zoeken we naar een antwoord op de vraag of community building vanuit de ABCD-principes bijdraagt aan gemeenschapsontwikkeling en -versterking.

De praktijk Ontdekte patronen

In de wijk Hilversum Zuidwest werken we vanuit de vijf principes van Asset Based Community Development, wereldwijd de meest uitgewerkte vorm van community building. Eigenaarschap en zeggenschap van bewoners staan centraal; wat bewoners zélf belangrijk vinden, is wat ertoe doet. De community builders werken vanuit alles wat er al aanwezig is in een buurt. Ze bedenken niet vooraf zelf een plan om iets te gaan oplossen en schakelen geen externe experts in voor iets wat bewoners zelf kunnen doen. Ze werken relatiegericht en brengen zoveel mogelijk ontmoetingen tot stand. Met als doel dat mensen samen wat gaan doen. Ze zijn op belangrijke momenten aanwezig en op plaatsen waar bewoners zijn en vertrouwen erop dat iedereen de gemeenschap iets te bieden heeft.

QUOTE

“Het ‘samen doen’ is de brandstof voor iedere gemeenschap”

Op deze manier zijn de community builders nu tweeëneenhalf jaar aan het werk. Inmiddels kunnen we vijf patronen onderscheiden die ze zo in gang trekken én houden. Het zijn mechanismen die merkbare, maar ook ‘telbare’ impulsen geven aan gemeenschapsontwikkeling en -versterking. De patronen hebben geen volgordelijkheid, ze bestaan door elkaar heen.

• MENSEN SAMENBRENGEN ‘IN HET DOEN’ LEIDT TOT ENTHOUSIASME EN POSITIEVE REURING

Het ‘samen doen’ is de brandstof voor iedere community. Je leert elkaar erdoor kennen. Je verkent wat je samen belangrijk vindt, in het leven en de buurt. Er ontstaan relaties tussen mensen. Ze gaan dingen voor en met elkaar doen en naar elkaar omkijken. Praktische relaties kunnen vriendschappen worden. Alle community building-energie is er dus op gericht om mensen samen wat te gaan laten doen. Wat mensen zélf te bieden hebben of leuk of belangrijk vinden, is altijd het vertrekpunt. Mensen leren dát en wát ze aan elkaar hebben. Daarbij gaat het niet alleen om leuke dingen, het wordt ook zichtbaar in tijden van crises. Australisch onderzoek laat zien dat sterke gemeenschappen rampen beter voorkomen, sneller het hoofd bieden en er sneller van herstellen. Bal en Westra (2023) toonden aan dat tijdens de coronapandemie niet de opgestelde protocollen van het grootste belang waren, maar de onderlinge verbondenheid binnen hun gemeenschappen die deze protocollen toepassen. Recent

> **onderzoek van Ipsos I&O** laat zien dat meer dan de helft van de Nederlanders in een noodsituatie het eerst een beroep doet op de burens.

• **ZOLANG RELATIES INTACT BLIJVEN, BLIJVEN ZE OPBRENGSTEN GENEREREN**

Het gaat er voor community builders niet om wát er met individuele mensen gebeurt, maar wat er tússten hen kan ontstaan. Niet om wat je ziet aan activiteiten, maar om de vaak onzichtbare verbindingen en relaties van waaruit activiteit ontstaat. We zien in Hilversum Zuidwest dat zolang relaties maar intact blijven, er steeds nieuwe opbrengsten blijven ontstaan. Welke dat zijn, laat zich niet voorspellen, maar dát er opbrengsten ontstaan is een wetmatigheid. Dit maakt het bijna onmogelijk om op een conventionele manier de opbrengsten van community building in kaart te brengen. Hoe weeg je in een verantwoording van de inzet door community builders bijvoorbeeld opbrengsten mee die drie jaar later nog ontstaan?

• **ENTHOUSIASME MAAKT NIEUWSGIERIG EN IS BESMETTELIJK**

Als community builder volg je de energie die er in een wijk is. Je bent niet in de hele wijk aanwezig, maar bouwt op specifieke plekken aan relaties. Door er geregeld, op dezelfde tijd en plaats, te zijn. In eerste instantie heb je misschien maar contact met 20 bewoners in een wijk van 10.000 mensen. Maar enthousiasme maakt nieuwsgierig en wordt uiteindelijk besmettelijk. Als er in een flat leuke dingen ontstaan, willen bewoners in de flat ernaast weten wat er allemaal gebeurt. En ze raken enthousiast. Van flat tot flat en van hofje tot hofje zien we dit gebeuren. Bewoners van het Augustinushof zien op het Spinozahof een jeu de boulesbaan, gaan er kijken en organiseren zichzelf om een baan op hun eigen hofje te realiseren. Rondom de velden bij jongerencentrum de Keet ging het van één idee van een groepje bewoners, naar verschillende ideeën van een grotere groep bewoners. In dat proces ontstond uiteindelijk Stichting ONS Kerkelanden die werkt aan meer verbinding in de wijk en het ondersteunen van bewonersinitiatieven. Community builders hoeven dus niet overal in de wijk tegelijkertijd te zijn om impact te maken. Beter volgen ze de energie die er is.

• **VAN HET EEN KOMT HET ANDER**

Als community builder wil je in ieder geval aanhaken bij momenten en op plekken die voor bewoners belangrijk zijn. Om de energie die er daar al is, te vergroten en versterken. Dat doe je ook door de kring van mensen die ontstaat groter te maken. Door verbindingen te leggen tussen initiatieven in de wijk, zodat er kruisbestuiving kan ontstaan. Vanuit die kruisbestuiving komt van het een steeds weer het ander. Dat hebben we op twee plekken in de wijk, met bewoners, in kaart gebracht via een Van het een, komt het ander-kaart. Zie hiervoor ook De Collectie Kerkelanden, [editie 5](#).

• **SAMENLEVEN IS NOOIT AF; HET VRAAGT SOCIAAL BEHEER EN ONDERHOUD**

De gedachte dat een interventie voor permanente verandering zorgt, is een misvatting. Net als dat bewoners 'het op een gegeven moment allemaal wel zelf kunnen'. Samenleven is dynamisch en nooit 'af'. De wetten van de groepsdynamica maken dat er uiteindelijk altijd gedoe zal

ontstaan. Scott Peck heeft ze beschreven in 'A Different Drum' (1987). Ook in Hilversum Zuidwest ontstaat gedoe binnen en tussen groepen. Voor de community builders is het minder interessant dat activiteiten overeind blijven dan dat gemeenschappen verbonden blijven. Dat betekent dat ze mee blijven oplopen met groepen bewoners. Om een vinger aan de pols te houden, dienstbaar te kunnen blijven en de groepsdynamiek mee te bewaken. Het is sociaal beheer en onderhoud. Net als openbaar groen, gebouwen en wegen heeft samenleven permanent onderhoud nodig. Het is wat community builders doen.

QUOTE

"Een meerderheid van de bewoners vindt dat de eigen straat zich in de

laatste 12 maanden positief heeft ontwikkeld (33% positief) en dat ze de laatste 12 maanden meer contacten hebben gehad (53% meer contacten)"

Merkbare en telbare resultaten

Naast de patronen, zijn er ook merkbare en telbare resultaten. Merkbaar, want je hoeft op een hofje of in een flat maar een gesprekje aan te knopen en bewoners vertellen je wat er in hun leefomgeving allemaal is gebeurd en veranderd. Op vier plekken in de wijk hebben we dit gesprek gevoerd aan de hand van de zes stellingen die de Straatbarometer telt. De resultaten? Een meerderheid van de bewoners vindt dat de eigen straat zich in de laatste 12 maanden positief heeft ontwikkeld (33% positief, 17% negatief) en dat ze de laatste 12 maanden meer contacten hebben gehad (53% meer contacten, 7% minder contacten). Het overgrote deel (82%) acht het (zeer) waarschijnlijk dat bewoners in hun straat voor elkaar klaarstaan als dat eens nodig mocht zijn. En veel meer bewoners kijken positief dan negatief (72% tegen 15%) aan tegen de toekomst van hun buurt. Het zijn resultaten die wat zeggen over wat er gebeurt in de wijk. Over gemeenschapsontwikkeling en -versterking. En over het werk van de community builders.

Per hofje en flat hebben we ook in kaart gebracht welke activiteiten in het proces van community building zijn ontstaan. Belangrijker dan aantallen activiteiten en deelnemers is dat deze draaien door de inzet, intrinsieke motivatie en zelforganisatie van bewoners. De professionele inzet is teruggebracht tot een community builder die mee oploopt en sociaal onderhoud pleegt. Regie, eigenaarschap en zeggenschap liggen bij de bewoners zelf. Op ieder hofje en in iedere flat zijn meerdere (terugkerende)

- > activiteiten ontstaan. Bewoners verbinden zich met elkaar in appgroepjes en ontmoeten elkaar tijdens (grotendeels) zelf georganiseerde 'Buurtbakkies'. Daarnaast zijn er allerlei nieuwe, eenmalige of terugkerende activiteiten ontstaan, zoals nieuwjaarsborrels, paaslunches, buurtsoepjes en snertbijeenkomsten in december. En vaste clubjes, zoals een leesgroep, een baby- en peutergroep, een puzzelgroep en een taal oefengroep. In het proces ontwikkelen bewoners ook allerlei (leiderschaps-) kwaliteiten.

Het beeld vanuit die hofjes, flats en straten is incompleet, omdat we deze inventarisaties (nog) niet met bewoners hebben gedaan. Op twee plekken in de wijk, bij de Zeverijn-flats en de Johannes Huslaan-flats, hebben we dat al wél kunnen doen. Met respectievelijk vijf en vier actieve bewoners hebben we een Van het een komt het ander-kaart gemaakt. Daar zie je direct dat er veel meer activiteiten boven tafel komen. En ook die overzichten (zie onderstaand) zijn incompleet, omdat er simpelweg al veel buiten het gezichtsveld van deze bewoners en de community builders gebeurt.

ZEVERIJN-FLATS

(120 ACTIEVE BEWONERS SPELEN EEN ROL BIJ ALLES WAT ER GEBEURT, OP 210 WONINGEN)

- Iedere twee weken een koffiemoment in een van de flats.
- Ieder jaar een Paaslunch en een Nieuwjaarsbijeenkomst.
- Meerdere flatbarbecues en -borrels.
- Een wekelijkse zwemgroep (zwembad Bussum) en eetgroep (in de Koepel).
- Een Puzzelclub en Koersbalgroep.
- Verschillende bewoners doen mee aan activiteiten in de Koepel.
- Een gezamenlijke appgroep.
- Bewoners zijn actief in wijkbrede thematische groepen.
- Bewoners kijken naar elkaar om, doen boodschappen voor elkaar, rijden voor elkaar, drinken samen in kleinere samenstellingen koffie, koken periodiek voor elkaar, gaan samen op vakantie en moedigen elkaar aan mee te doen met alles wat er in de flats wordt georganiseerd.

JOHANNES HUSLAAN-FLATS

(95 ACTIEVE BEWONERS SPELEN EEN ROL BIJ ALLES WAT ER GEBEURT, OP 160 WONINGEN)

- Maandelijks een koffiemoment in beide flats.
- Ijsjes-, poffertjes- en Glühwein-middagen.
- Jaarlijkse snertactiviteit.
- Bewoners sturen elkaar kaartjes bij ziekte of een verhuizing.
- Bewoners kijken naar elkaar om en bieden kortdurende praktische ondersteuning.
- Bewoners verrichten lichte medische handelingen voor elkaar.

- Bewoners zijn aanspreekpunt voor kinderen van flatgenoten.
- Bewoners eten bij en koken voor elkaar.
- Bewoners vieren samen kerst.
- Bewoners hebben een succesvol initiatief tot een wadi genomen.
- Een bewoner is een Baby- en Peuterclub voor de wijk gestart in de Keet.
- Bewoners hebben samen hun huis verduurzaamd via een Energieklusser.
- Bewoners zijn aangehaakt bij wijkbrede thematische groepen.

En verder...

Er zijn ook wijkbrede opbrengsten. Twee stichtingen hebben zich doorontwikkeld en er zijn drie nieuwe ontstaan, waarvan ONS Kerkelanden specifiek is gericht op het faciliteren en ondersteunen van buurtinitiatieven en Stichting Zuidwest het nieuwe wijkmagazine Zuidwest in Kleur gaat maken en uitgeven. Er zijn vier thematische bewonersgroepen actief geworden. En bewoners die eerder niet actief in de buurt waren, zijn nu zeer actief en zoeken en onderhouden zelf contact met de gemeente. Bijvoorbeeld rondom thema's als de vergroening van de wijk, voorzieningen op specifieke plekken en het voornemen van de gemeente tot een mobiliteitshub in de wijk.

Bewoners zijn met elkaar verbonden geraakt. Het proces van gemeenschapsontwikkeling en -versterking heeft tot merkbare én telbare resultaten geleid. En zolang verbindingen en relaties intact blijven, blijven ze opbrengsten genereren.

De volgende stap **Patronen toetsen,** **onderzoek met en** **door bewoners**

We volgen gemeenschappen en nieuwe groepen die zich momenteel aan het vormen zijn. Het biedt de kans om de vijf wetmatigheden die we hebben ontdekt te blijven toetsen. We gaan de Straatbarometer en de Van het een komt het ander-kaart op meer plekken inzetten. Samen met bewoners bieden we zo nog meer inzicht in de opbrengsten, in termen van gemeenschapsvorming en -versterking, van het proces van community building volgens de vijf ABCD-principes.

INFO

MEER WETEN
OVER DIT TRAJECT? KLIK [HIER](#)

